

5 pav. Rusijos imperijos Nikolajaus I bei Aleksandro II varinės 1 kapeikos nominalo monetos (1852, 1858, 1860 m.). Po konservavimo. E. Vasiliausko nuotr.

Fig. 5. Russian Imperial copper one-kopeck coins from the reigns of Nicholas I and Alexander II (1852, 1858, and 1860). After conservation.

rinkti ir perlaidoti trasoje, į V nuo bažnyčios. Radiniai perduoti saugoti ŠAM (GEK 120269–120287/ A–L 111:12–30), monetos konservuotos LNM Restauravimo centre.

The churchyard of the Naujoji Žagarė church

During a 2008 field survey of the churchyard of the Naujoji Žagarė (Joniškis District) church, 17th–18th-century finds were discovered: two hand-forged iron nails, a bronze brooch (?), a button with the Russian Imperial coat-of-arms, a cross with a crossbar, 2 religious medals (Fig. 1), and thirteen 17th–19th-century coins: a 1620 GDL two-denarius coin from the reign of Sigismund III Vasa, four shillings from the reign of John II Casimir (two from Poland: 1663 (Fig. 2) and 1664, two from Brest in the GDL: 1665 and 1666), a Rīga shilling from the reign of Christina of Sweden (16??), a Livonian shilling from the reign of Charles XI (1663), an 1839 one-pfennig coin from the kingdom of Prussia (Fig. 3), an 1820 five-groat coin from the Kingdom of Poland (Fig. 4), Russian Imperial one-kopeck coins from the reigns of Nicholas I and Alexander II (1852, 1858, and 1860) (Fig. 5), and a two-kopeck coin from the reign of Alexander I (1860), 20th-century Soviet coins: a 1955 15-kopeck coin, a 1962 one-kopeck coin, and a 1980 two-kopeck coin, and tens of individual human bones.

Robertas Žukovskis

Bonifratrų vienuolyno Vilniuje teritorija

2008 m. kovo mėn. APC „Antiqua“ vykdė archeologinius tyrinėjimus Vilniuje, S. Daukanto aikštėje 1, Bonifratrų vienuolyno statinių ansamblio (objekto unikalus kodas 1072) teritorijoje. Archeologiniai tyrinėjimai vykdyti vidiniame vienuolyno kieme, į R nuo buvusio refektoriumo pastato, lietaus ir naujos buitinių nuotekų kanalizacijos atšakos tiesimo vietoje. Tyrinėtas apie 95 m² plotas.

Į R nuo vienuolyno pastato įrengtas refektoriumas pirmą kartą paminėtas 1714 m. Tai medinis dviejų aukštų pastatas, kurio apačioje buvo sugriuvęs rūsys. Naujai pastatytas refektoriumas, pagal 1747 ir 1835 m. aprašymą, jau mūrinis, vieno aukšto, dengtas čerpėmis. Jame buvo refektoriumo salė, virtuvė, kepykla, celės vienuoliams, virėjo ir batsiuvio kambariai. Šalia refektoriumo ir bažnyčios, aplik vienuolyno pastatą įrengtos kapinės, kur buvo laidojami prie vienuolyno įsteigtos ligoninės pacientai.

2003 m. kieme tarp refektoriumo ir vienuolyno pastato tiesiant lietaus ir buities nuotekų kanalizacijos atšakas aptikta daug žmonių kaulų iš anksčiau suardytų kapų (vadovas R. Žukovskis).

Įrengiant naują lietaus ir buitinių nuotekų kanalizacijos atšaką pastatyti 4 1,2 m skersmens šuliniai. Jiems įrengti iškastos apie 2 m skersmens duobės, kurios tarpusavyje sujungtos 1,4–1,75 m pločio tranšėjomis. Tranšėjos įvardytos kaip atkarpos A–D. Nuo šulinių link refektoriumo pastato iškastos 6 70–80 cm pločio tranšėjos.

Atkarpa A 9 m ilgio, 1,45–1,75 m pločio, kasta prie refektoriumo Š sienos. Tranšėjos Š sienelėje atsidengė 3,1 m ilgio, 1,45 m aukščio mūrinės sienos fragmentas su buvusio skliauto liekanomis viršutinėje jos dalyje. Išlikusio skliauto viršus yra 90 cm gylyje (H_{abs} 95,41 m). Mūras lygiagretus su refektoriumo Š siena ir nutolęs nuo jos 4,17 m atstumu. Kalkių skiedinio ristų plytų dydis: 28x14x8; 29x(?)x7; (?)x15x7; 28,5x(?)x8,5 cm. Skliautuoto mūro R kraštas jungiasi su jam statmenu 80 cm pločio mūru, kuris veikiausiai yra refektoriumo R sienos pamato tęsinys. Ši pamato dalis mūryta iš 30x(?)x6; (?)x14x6,5; (?)x14x6 cm dydžio plytų, ristų moliu. Atkasto fragmento aukštis apie 60 cm. 2003 m. archeologinių tyrinėjimų metu prie pastato ŠV kampo taip pat aptikta pamatų liekanų. Tai leidžia daryti išvadą, jog refektoriumo pastatas buvęs ilgesnis už dabartinį, o jo Š dalis su čia buvusiu rūsiu nugriauta. Kasant buvusio rūsio viduje grindų pėdsakų neaptikta. Iš karto po pamatais pasiektas šlyno įžemis (H_{abs} 94,02 m).

1,2 m į R nuo aptiktų mūrų 1,65 m gylyje (H_{abs} 94,40 m), juodos durpingos žemės sluoksnyje aptikta medinių lentų konstrukcija. Ją sudarė 3 viena šalia kitos Š–P kryptimi sudėtos apdegusios 4,5 cm storio lentos. Kadangi atidengtas tik nedidelis konstrukcijos fragmentas, sunku pasakyti, kokia šių lentų paskirtis. Galbūt tai tako ar medinių grindų liekanos. Apie 1 m į R nuo šių lentų tokiame pat gylyje atkastas ta pačia kryptimi gulintis apie 25 cm skersmens sutrešęs rąstas.

Maždaug iki 1,3–1,5 m gylio kastas sujauktas sluoksnis: pilka ir tamsiai pilka žemė, molis, plytų ir čerpių duženos, kalkių skiedinio trupiniai, žvyras ir akmenys. Jame aptikti radiniai (geležinės vinys, pasagėlės, stiklinių indų šukės, plokštinių koklių, buitinės keramikos fragmentai) datuojami XIX–XVII a. Kasant giliau pasiektas apie 80 cm storio juodos žemės sluoksnis, maišytas su moliu, gyvulių kaulais, medžio puvėsiais, degėsiais. Jame fiksuoti mėšlo ir durpių tarpsluoksniai. Po šiuo sluoksniu prasideda juodos durpingos žemės sluoksnis su gyvulių kaulais, skiedromis, odos atraižomis. Šio hidroizoliacinio sluoksnio storis – 50–60 cm. Jame aptikti radiniai (buitinės keramikos, koklių, odos dirbinių fragmentai) datuojami XVII a. 2,5 m gylyje (H_{abs} 93,50 m) pasiektas šlyno įžemis.

Tranšėjų atkarpos B–D ir šuliniai 1–4 iškasti į R nuo refektoriumo pastato. Kasta iki projektinio gylio.

Atkarpa B. 2,1 m ilgio tranšėja ir duobės šuliniams 1–2 kastos iki 1,8–2 m gylio. Įžemis nepasiektas. Iki apie 1,6 m gylio fiksuotas sujauktas pilkos žemės, žvyro, griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Šiame gylyje atkasti keraminiai tarpukariu PR–ŠV kryptimi nutiesti kanalizacijos vamzdžiai. Tik tranšėjos apačioje pasiektas juodos žemės, degėsių, molio, smulkių griuvenų, gyvulių kaulų, medžio skiedrų sluoksnis. Jame aptikta geležinių vinių, plokštinių koklių fragmentų, datuojamų XVI a. II puse – XVII a. Ištirta tik viršutinė

30–40 cm storio šio sluoksnio dalis.

Atkarpa C – 2,5 m ilgio, kasta tarp šulinių 2–3 iki 2 m gylio. Įžemis nepasiektas. Centrinėje tranšėjos dalyje 1,84 m gylyje (H_{abs} 93,89 m) atkastas medinis latakas, orientuotas Š–P kryptimi. Virš jo ta pačia kryptimi nutiestas keraminis kanalizacijos vamzdis. Medinio latako plotis 50 cm, aukštis apie 20 cm. Latako viršus uždengtas 37 cm pločio, 5 cm storio lenta. Lovio dugnas ir sienelės suformuotas iš dviejų „L“ forma išskaptuotų rąstų. Virš latako kastas maišytas pilkos žemės, žvyro, griuvenų ir kalkių skiedinio sluoksnis. Šalia latako ir po juo buvo juodos žemės, degėsių, molio, smulkių griuvenų, gyvulių kaulų, medžio skiedrų sluoksnis su XVII a. radiniais.

Atkarpa D – 9 m ilgio, 1,3–1,5 m pločio, kasta tarp šulinių 3–4. Tranšėjos Š dalyje, prie R sienelės, 0,94–1,1 m gylyje (H_{abs} 94,39–94,16 m) atkasta dalis medinio šulinio. Atidengta viena 2,5 m ilgio, 1,1 m aukščio jo kraštinė, orientuota PR–ŠV kryptimi. Išlikę 3–4 tašytų rąstų vainikai. Rastų storis kampuose – 18x24; 17x27; 19x30 cm. Rentinių vainikai sujungti „žvirbliniu“ būdu, t. y. į išorę platėjančiu pleištu. Šulinio dugnas išklotas 29 cm pločio, 3 cm storio lentomis. Veikiausiai tai nuotekų surinkimo šulinys. Kadangi atkasta tik viena šulinio kraštinė, sunku nustatyti visą jo dydį. Pagal rąstų mėginių dendrochronologinio tyrimo rezultatus pušinių rąstų nupjovimo data reikėtų laikyti ne ankščiau kaip 1712–1713 m.

Maždaug iki 70 cm gylio kastas sujauktas supiltinis pilkos ir juodos žemės, molio, griuvenų ir buitinių šiukšlių sluoksnis. Po juo buvo 1,5 m storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Jame gausu gyvulių kaulų, odos atraižų, skiedrų, medžio gabalų, griuvenų. Aptikti radiniai (buitinės keramikos, plokštinių koklių fragmentai) datuojami XIX–XVII a. 2–2,2 m gylyje prasideda durpių sluoksnis su gyvulių kaulais, odos atraižomis, medžio trūnėsiais, šakomis. Šio hidroizoliacinio sluoksnio storis 40–50 cm. Jame aptikti radiniai (buitinės keramikos, koklių, odos dirbinių fragmentai) datuotini XVII a. Tranšėjos Š dalyje 2,5–2,7 m gylyje (H_{abs} 93,50 m) pasiektas šlyno įžemis.

Atšakos 1–6 refektoriumo pastato link. Tranšėjos kastos iki projektinio 1,8–2 m gylio. Įžemis nepasiektas. Prie buvusio refektoriumo pastato pamatų archeologiniai žvalgymai atlikti 2007 m. (*ATL 2007 m*etais, V., 2008, p. 297–299). Iki 1–1,2 m gylio fiksuoti sujaukti kultūrinio sluoksnio horizontai. Giliau kastas juodos durpingos žemės sluoksnis su gyvulių kaulais, medžio puvėsiais, skiedromis, odos atraižomis. Surinkti negausūs archeologiniai radiniai datuojami XIX–XVII a.

The grounds of the Vilnius monastery of the Hospitaller Brothers

In 2008 an excavation (a total area of 95 m^2) was conducted on the grounds of the monastery complex of the Hospitaller Brothers of St. John of God (Lat. *Ordo Hospitalarius Sancti Ioannis de Deo*) at S. Daukanto Square 1, Vilnius. Fragments of the foundation of the demolished N part of the refectory building (from the first half of the 18th century) were discovered in the N part of the investigated courtyard. Wooden constructions (sewerage wells and channels) dating to the 17th – early 18th century were also discovered. The cultural layer was 2.6 m thick. The jumbled horizons of the cultural layer were recorded to a depth of up to 1.5 m. The lower horizons of the layer date to the second half of the 16th–17th centuries.